СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION 1.
Рік LIII. Ч. 167. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 25. серпня 1945. No. 167. New York and Jersey City, Saturday, August 25, 1945. Vol. LIII
ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

ПРЕЗ. ТРУМАН ПРОТИ ФРАНКА І ЙОГО РЕЖІМУ У ЕСПАНІЇ

Мабуть не було ще в американській історії такого випадку, щоб голова держави висказався про режім якоїсь держави, з якою існують формально „приязні" відносини, в такий гострий спосіб, як це сталося з напятнованням ген. Франка і еспанського теперішнього режиму збоку президента Трумана. Було це в часі пресової конференції. Президент просто сказав, що американський нарід не любить Франка і його уряду. А сказав це в звязку з ухвалою Потсдамської Конференції, якою виключено режім Франка від участи в нарадах і складі Обєднаних Держав. Президент ще пригадав, що режім Франка був наставлений і піддержуваний при допомозі держав „Осі".

АМЕРИКАНСЬКІ ВТРАТИ

Ще далі надходять вісти про американські воєнні втрати. Досі нараховано 1,070,819 нещасливих випадків. В тому є вбитих в армії 199,656, а в маринарці 53,229.

ЗАЙМУТЬ ВАЖНЕ МІСЦЕ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ І КАНАДІ

Таке заповідає канадійським і американським українцям Джеймс Каглин у брошурі п. н. „Українці, їхній обряд і релігійне призначення", що вийшла друком в Торонто, Канада. Автор передає коротко історію України, підносить роботящість українців та їхні осяги на релігійнім та народнім полі в Канаді й Злучених Державах, а в вступнім слові пише таке: „Вже найвища пора, щоб американський та канадійський нарід пізнав українців і все, що вони обстоюють, бо вони швидко дійдуть до такого стану, що займатимуть важне місце в Злучених Державах і Канаді".

ЧИ СПРАВДІ ЗЛАГІДНЕННЯ?

„Шлях" пише на підставі вістей з краю на тему „Чи справді злагіднення протирелігійної боротьби в Совєтах". Вісти ці стверджують, що в Совєтах в дійсности ніщо не змінилось. Зокрема є там такий уступ: „Кілька літ тому секретар Виконавчого Комітету Комсомолу, Фейцберґ, сказав таке: „В першому проекті програми Комсомолу ми написали, що Комсомол бореться з релігійними пересудами рішучо й безоглядно. Але тов. Сталін сказав нам: Навіщо писати „рішучо" й „безоглядно". Не про те йде. Треба терпеливо впоювати молоді думку про шкідливість релігійних пересудів, треба вести серед молоді пропаганду протирелігії, але вести її так, щоб молодь сама відсувалася від релігії".

СПАСЛИ „ВЕЛИКОРОССИ"!

„Свет" з 16. серпня б. р. пише „Про Совєтський Союз". І застановляється з психольоґічного боку над тими враженнями, що повстають з того, що давніше була „Росія", а тепер є „Союз Совєтських Соціялістичних Республик". Це ніби виглядає на „загадку", але, як кажеться, „наша стара батьківщина" і в найдавніших часах була свого роду загадкою. Такою остала вона і тепер, коли говориться про „совєтські" війська, а не „русскі", коли нема давного державного прапора, а є той „з серпом і молотом" і т. п. Все те, як виходилоб, теж загадка. Та важне, як та загадка виглядає в практиці. Тут покликується часопис на самого Сталіна, що ніби розвязав ту загадку, як у своїй промові по перемозі складав подяку „русскому народови", себто точніше „великороссам", що своєю грудью зломили ворога, або іншими словами „спасли весь Совєтський Союз". І тому теж і найбільше нагород припало на „Великорусскую Республику", додає часопис. І тому теж ця Республика має привилей „мати свого патріярха, з іменем московського і всеї Руси".

ДОБИЛИСЯ СВОГО, ТА ЧИ ЦЕ ВИКОРИСТАЮТЬ?

Польський Комітет Великого Ню Йорку, що довго побивався за те, щоб допущено польську мову до всіх вищих шкіл („Гай Скулс"), осягнув успіх, бо отсе Рада Суперінтендентів шкіл нюйорської метрополії рішила, щоби допустити польську мову до згаданих шкіл по всіх дільницях. Але є така вимога, що наука польської мови буде відбуватись тоді, коли в якійсь школі зголоситься на таку науку принаймні 75 студентів і студенток. Тепер буде цікаво пізнати, як це буде здійснятись, бо так уже було в не одному американському місті, що поляки боролись довгими роками дуже завзято за польську мову в місцевих американських школах, а як це виборoли, то не могли користати з цього права, бо не було відповідного числа охочих вчитися цеї мови, і то навіть по таких дільницях, де поляки жили громадно.

ЯПОНІЯ ДІСТАВАТИМЕ ПРИКАЗИ ВІД ҐЕНЕРАЛА МЕКАРТУРА

УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ В КЕРЕСТУРІ

Юґославське радіо мало свого часу передати, що українці дістали свою гімназію в Керестурі. Ці містечко є осередком української кольонії, що існує в провінції, Бачка. Тамошні українці це здебільша потомки тих українців з Карпатської України і Галичини, що поселились там ще в 18 століттю. Задержали свою віру і мову, хоч помішану з сербською. До цеї війни виходили там українські часописи і друкувались українські книжки. Життя піднеслось завдяки праці кількох одиниць з ряду молодих українських еміґрантів, жертв першої світової війни, що там опинились, та яким на руку пішли ідейні місцеві священики. Бачванці належать до українсько-хорватської греко-католицької диєцезії в Крижевачу коло Загребу. Їхнім епископом, що добре відомий теж і американським українцям, був бл. п. Діонис Нярадій. Тепер є хорват епископом.

„КНИГА ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ"

Арґентинський „Перелом" подає: „Книгарня і переплетня „Промінь" в Буенос Айресі виготовляє росĸішний альбом в шкіряній, тисненій золотом, оправі з перґамінового паперу. Цей альбом матиме назву „Книга Допомоги Українському Народові". До нього будуть вписуватись імена поважніших жертводавців і осіб, що прислужилися Українському Народови і національній справі. В сучасних обставинах туди будуть вписані імена осіб, що пожертвували на допомогу потерпівшим суми від 100 пезів вгору".

„ДОБРЕ ЖИТИ ПІД РАДЯНСЬКОЮ ВЛАДОЮ"

Під таким наголовком помістили большевицькі У. Щ. Вісті з 22. серпня листа з Галичини, з Тернопільської области, з села Жеребки Шляхоцькі. У тому листі є такі місця: „Я ходила до школи до Скалата, а потім до Ходачкова. А тепер вже не ходжу, бо в дома нема кому робити"; „В нас сумно, як звикли у війну", або „Наще поводження, як звикле в селі, ви знаєте яке". А потім при кінці листа: „Добре жити нам за Радянського Союзу. Дають нам змогу для заможнього і культурного життя".

А як інакше можна кінчити листа зпід Совєтів?

Як у вівторок ген. Доґлес МекАртур вступить враз з 7,500 американськими вояками на землю властивої Японії, то не „нащадок богів", себто японський цісар, буде „босом" в краю, але буде ним начальний командант Обєднаних Держав. Значить, що як цісар так і його уряд діставатимуть прикази від ген. МекАртура. Він теж буде предсідником церемонії, що відбудеться в морськім заливі біля Токія дня 31. серпня, коли то підпишуть формально акт здачі Японії.

ЧАРТЕР ПРИНЯТО ОДНОГОЛОСНО

Обидві палати британійського парляменту приняли по дискусії Чартер Обєднаних Держав одноголосно.

ВТРАТИ ЯПОНІЇ ВІД БОМБ

Аліянтські бомбардовання Японії спричинили таку шкоду людям: є 260,000 вбитих, а 9,200,000 бездомних. Знищено цілковито 44 японські міста.

ГОНҐ КОНҐ — БРИТИЙСЬКИЙ

Британія не думає зрікатись Гонґ Конґу. Японці здадуться там британійському офіцирови, заявив премієр Атлі в парляменті, з чого запанувала між послами загальна радість.

КАРАКУЛЬСЬКІ ВІВЦІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Колхози в Україні, як подає Комсомольська Правда, дістануть з Узбекістану понад 50,000 каракульських овець, яких переженуть до міста Астрахань, звідки будуть відставлені на Україну залізницею. Це в допомогу тим колхозам, що потерпіли від німецької грабежі.

КОГО РОЗСТРІЛЮЮТЬ В СЕРБІЇ?

В комуністичнім органі „Дневник", який виходить в столиці Сербії, в Білгороді, у виданню з 30. червня б. р. говориться про розстріл 43 осіб, між якими находиться: Митрополит Гермоґен Максимович, роджений 1861 р. в станиці Негавський, области Донських козаків; заступник архієрея Серафим Купчевський, родом з Одеси; разом з ними православний священик Дмитро Мирихін і діякон Олексій Борисов. Митрополит Гермоґен це голова так званого Карловацького Собору російських православних владик, що вивтікали перед большевиками з Росії і заграницею створили російську православну ерархію.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Навчились української мови

Багато з тут родженої нашої молоді, що пішло на війну і було відтяте нераз довгими роками від свого батька і матери, може завдячувати тій відсутности одно добро: вивчення української мови.

Чому? Просто тому, що треба було читати часто листи від мами чи батька, а найбільше від мами, а ті листи були писані українською мовою. І треба було тій мамі теж і відписувати по українськи! Не легко то було навчитись ті листи читати, а ще тяжче по українськи відписувати. Та хто з тими річами мав до діла і читав листи наших молодих вояків, той переконався, що через те хлопці принесли з тої війни більше знання української мови, ніж його мали до війни. Вони не тільки нагадали собі те, чого колись трохи вчились, а потім призабули, але і старались в часі війни самі собі це знання доповнити. До цього, а це теж важне, треба ще додати і те, що українська справа набрала у цій війні світового значення. Це заважило, як заважило й те, що многим нашим хлопцям доводилось — і далі доводиться — стрічатись з українцями в Европі, та що ті зустрічі, як виходить з їхніх листів, роблять на них велике враження.

Для прикладу, як воно є з тою справою, наведемо те, що нам нині навинулось під руки, бо саме прийшло з почти. От пише молодий вояк, Іван Касіян, з Німеччини до своїх родичів, членів У. Н. Союзу в Сейнт Пол, і розповідає, як зустрів там одного українця, який просив його, щоб написати до „Свободи", що пошукує за своїми кревними в Америці. При тому є в тому листі ще такий уступ:

„Тепер, як я уже опанував „Альфабет", то може згодом скористаю з цього в такий спосіб, що вже буду міг сам читати в дома „Свободу". Чи Ви ще її одержуєте? Мені вже не тяжко читати по українськи, але тільки тяжко нераз найти відповідне слово, щоб висказатись..."

Як бачимо, то хлопець вчиться по українськи при війську на другому боці! Чи це не добрий знак?

ГЕТЬ ЗНЕВІРУ!

Деякі українці піддаються зневірі. Вони кажуть, що тепер вже все пропало. Москалі такі сильні, що трясуть цілим світом. Що нам українцям поможе дальше обставати за своєю справою та за своїми рідними! А навіть, якби ми дали дуже поважну поміч, то — кажуть вони — нею не врятуємо сотень тисячів українців.

Таке думання чи розумування не є оправдане. Воно є ґрунтовно фальшиве, вбивче. Коли людина потапає, то й поданням тонкого прутика можна її врятувати. Примираючих з голоду й малою відносно поміччю можна врятувати від голодової смерти. Одначе є люди та добродійні сильні організації, які також дадуть від себе нашим людям поміч, коли вони будуть бачити, що ми — їхні брати та сестри по крові — стараємось дійсно по наших силах їм помагати.

Також фальшивим є, що українська справа вже погребана. Недавно була сильна, здавалось, Польща, яка гнобила наших рідних. Та Польща сьогодні не існує. Поляки на дорозі такій самій, як українці, стали звичайною провінцією червоної Москви. Недавно здавалось, німці всесильні, бо майже цілу Европу були підбили. Сьогодні й сліду по тій Німеччині не стало. Хто може передбачити, яка доля чекає заборчі апетити червоних москалів?! Декому може виглядати, що війна закінчена і на довгі бодай роки червоні москалі будуть всесильними панами підбитих народів. Одначе їх заборчість, їх великий апетит й бута не принесуть їм користи ані прихильности, а скорше ненависть та бажання пімсти. Прийде час розплати і з ними, як й на кожний заборчий народ! Коли і як це станеться, годі пророкувати. Одначе історія людства доказує, що кожний заборчий народ кінчив невдачею. Все приходив час, коли поневолені народи піднімали боротьбу і виходили з неї переможно. Цю боротьбу піднімуть також поневолені червоними москалями народи, а також ті, які сьогодні або завтра будуть ними загрожені. В такій добі, як теперішня, годі падати духом. Треба сталити волю, треба дбати за кожного свойого рідного, треба виборoти змисл єдности й поділитись навіть малим куском хліба для збереження нашої сили для дальшої боротьби, яка мусить закінчитись перемогою над тираном. В цій добі хто паде духом, той пропащий, але хто сталить свою волю, хто плекає єдність, хто ділиться зо своїм братом і сестрою й найменшим куском хліба, той вийде переможно! — („Новий Шлях").

У. Д. К. В АНГЛІЇ

В місті Манчестер, Англія, засновано „Український Допомоговий Комітет у Великій Британії". Його адреса: UKRAINIAN RELIEF COMMITTEE IN GREAT BRITAIN, 188 CHEETHAM HILL ROAD, MANCHESTER 8, ENGLAND. Комітет видав відозву, яку підписали: Г. Тарнавський — голова, М. Каном — секретар, В. Чучман — скарбник, а як члени Комітету: Й. Лесньовський і Ольга Никорюк. Комітет займається допомогою українським жертвам війни, зокрема „обездомленим" і „бездержавним особам". У відозві кажеться, між іншим, таке: „Ці бездержавні особи будуть потребувати, а навіть уже потребують одежі, харчів, та взагалі всілякої моральної й матеріяльної помочі". А далі зазначується, що між тими нещасними людьми є багато визначних високо кваліфікованих і заслужених людей. „Нашим завданням", пишеться далі, „буде допомогти тим українським біженцям, які знаходяться на терені Великої Британії бодай до тої пори, поки вони не знайдуть заняття, або в один спосіб чи другий не осядуться".

З СОВЕТСЬКОЇ СТАТИСТИКИ ПРО УКРАЇНУ

Советська статистика з 1941 року, себто з цього часу, коли Совети забрали Галичину, Волинь і Басарабію, виказує, що Україна обіймала 565,000 кв. клм. і мала 41,292,000 душ населення, в тому було українців 76.5%. Росіян, себто москалів і тих меншин, що себе до них зарахували, було 13.5%. Територія України була поділена в 1941 році на 23 области, які складалися з 746 районів (повітів), куди входило 16,385 сільських громад. Области України називаються: Вінницька, Волинська, Ворошиловградська, Дніпрепетровська, Дрогобицька, Житомирська, Запорізька, Ізмаїльська, Камянецька (Подільська), Київська, Кіровоградська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Рівенська, Полтавська, Сталінська, Станиславівська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Чернигівська, Черновецька.

Области Дрогобицька, Львівська, Волинська Тернопільська, Рівенська, Станиславівська є на території, що її мала довоєнна Польща. Область Черновецька — це північна частина Буковини. Область Ізмаїльська це південно-східна частина Басарабії, попри Дунай та Чорне море. Місто Хотин в Басарабії прилучено до Камянецької области, а з решти української частини по лівім боці Дністра отворила Москва нову Молдавську республику, з Кишиневом як столицею.

Так було в 1941 році й мабуть так є і тепер.

ВСЮДИ — СТАЛІН!

Советські джерела подають про те, як кияни відбудовують Київ. Отже читаємо таке: „Один з центральних районів Києва названий в честь Сталіна". Та крім того читаємо щось відраднішe, як таке: „Завдяки зусиллям охотників-будівельників є всі підстави вірити, що відбудова Києва буде завершена на багато перед визначеним речинцем".